

Силабус
навчальної дисципліни
Історія української літературної мови
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література)»
Спеціальність 014 Середня освіта
Предметна спеціальність 014.01 українська мова і література
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни обов'язкова

Викладач Олена КРИЖКО
Кафедра української мови та славістики, ауд. 205, корпус БДПУ 56
Посилання на сайт <http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-ukr-mova/composition-kaf-ukr-mova/kryzhko/>
Контактний телефон +38 066 479 35 66
E-mail викладача: elenakryzhko8@gmail.com
Графік консультацій понеділок, 8.00-10.00, ауд. 205, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	20 год.	20 год.	50 год.	залік
	заочна (дистанційна)	6 год.	4 год.	80 год.	

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: літературна мова, народнорозмовна мова, книжна мова, давньоукраїнська, староукраїнська літературна мова, середньоукраїнська літературна мова, руська (проста) мова, слов'яноруська мова, нова українська літературна мова, діячність.

Метою курсу є формування в здобувачів вищої освіти-філологів системи знань з відповідної навчальної дисципліни, зокрема висвітлення необхідних теоретичних знань про історію походження української мови, виникнення і формування літературної мови, а також уявлення про закономірності та основні тенденції її розвитку.

Предметом курсу історії української літературної мови є вивчення загальних процесів розвитку, удосконалення та збагачення української літературної мови, вироблення її стилів, фонетичних, граматичних, лексичних та правописних норм протягом усього її історичного існування у взаємозв'язках з живою українською народною мовою, її місцевими та соціальними діалектами, а також з іншими слов'янськими та неслов'янськими мовами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде **знати:** специфічні риси писемної форми літературної мови, її основні стильові різновиди; літературну мову періоду Київської Русі, відрізняти її від живої народної мови цього ж періоду; походження української літературної мови, зокрема різні погляди мовознавців на цю проблему; особливості так званої середньоукраїнської літературної мови (середина XIV-XVIII ст); історичні умови формування національної мови українського народу; мову світських та церковно-релігійних творів усіх періодів розвитку української мови; особливості мови творів І. П. Котляревського, Т. Г. Шевченка та ін. українських письменників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** аналізувати специфічні риси писемної форми літературної мови, її основні стильові різновиди; працювати з навчальною, навчально-методичною, науковою, довідниковою літературою; аналізувати пам'ятки різних жанрів, визначати особливості їх граматичної будови та словникового складу; визначати стиль писемних пам'яток різних історичних періодів; аналізувати особливості формування нової української літературної мови, побудованій на національній мовній основі; виявляти основні тенденції розвитку української літературної мови радянського періоду та доби державності.

Основні програмні компетентності і результати навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Компетентності,	Програмні
-----------------	-----------

якими повинен оволодіти здобувач	результати навчання
<p>ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з української мови та літератури, педагогіки, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в ЗЗСО.</p> <p>ЗК 02. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.</p> <p>ФК 01. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину української мови.</p> <p>ФК 02. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їхні мовно-комунікативні вміння й навички в українськомовній освіті.</p> <p>ПК 01. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови в практиці навчання української мови в ЗЗСО.</p> <p>ПК 02. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовленнєву компетентність у процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовленнєвої поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 06. Здатність володіти законами аналізу лінгвістичних одиниць, розуміти ієрархічний взаємозв'язок між ними.</p>	<p>РН 02. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їхні мовно-комунікативні вміння й навички засобами української мови, інтегрованого навчання.</p> <p>РН 07. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (української мови), <i>оперує</i> базовими категоріями та поняттями.</p> <p>ПРН 01. Знає сучасні філологічні засади навчання української мови, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРН 02. Пояснює особливості розвитку української мови; <i>порівнює</i> мовні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.</p> <p>ПРН 03. Володіє комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).</p> <p>ПРН 06. Використовує гуманістичний потенціал української мови для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРН 09. Використовує закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, <i>застосовує</i> різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, <i>розуміє</i> взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.</p>

Зміст курсу:

Тема 1. Вступ. Періодизація історії української літературної мови. Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови, його зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Розмежування понять «літературна мова», «мова художньої літератури», «народнорозмовна мова», «книжна мова». Походження української мови (різні погляди мовознавців на цю проблему). Джерела та найголовніша література з історії української літературної мови. Періодизація історії української літературної мови.

Тема 2. Давня українська літературна мова IX – початку XIV століття. Походження письма у східних слов'ян за новими науковими даними. Типи і стилі староукраїнської писемної мови. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах: *науково-юридична і канцелярсько-ділова сфери* («Руська правда», грамоти з різних територій Київської Русі, договори руських князів з іншими народами); *літописна література* («Повість минулих літ», «Перший Київський літопис»), *художня спадщина* («Слово о полку Ігоревім»), *епістолярна спадщина* («Новгородські берестяні грамоти», «Звенигородські берестяні грамоти»), *повчальна (дидактична) література* («Повчання» князя Володимира Мономаха). Літературно-писемна мова в період роздроблення Київської Русі. Мовні особливості «Галицько-Волинського літопису».

Тема 3. Староукраїнська літературна мова. Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV – середина XVIII століття). Литовсько-польська доба (1350-1650 рр.). Формування української народності та її мови. Два типи мови цього періоду. Особливості мови грамот XIV–XV ст. Другий південно-слов'янський вплив на українську мову в XIV–XVI ст. Мовні особливості «Пересопницького Євангелія» 1556 р. Розвиток літературно-писемної мови у середині XVI – до середини XVII ст. Мова актово-урядових документів, художньої, літописної, наукової літератури XVI–XVII ст. Мовні особливості перших публікацій українських народних пісень. Розвиток шкільної освіти та книгодрукування на Україні у цей період. Перший слов'янський «Буквар». Діяльність Києво-Могилянської академії. Мовні особливості творів полемічної літератури (І. Вишенський, І. Борецький, З. Копистенський та ін.). Зародження української граматичної науки та лексикографії.

Тема 4. Українська літературна мова початкового періоду формування її на народнорозмовній основі. Козацька доба (1648–1780). Історичні умови формування української літературної мови на народнорозмовній основі, основні тенденції її розвитку. Бурхливий розвиток українського фольклору і його вплив на тогочасну українську мову. Розвиток церковно-ораторської прози II половини XVII століття. Мовні особливості державно-дипломатичних документів, літописної та художньої літератури

(кінець XVII – початок XVIII століття). Г.С. Сковорода в історії української літературної мови. Графічна реформа Петра I (1708 р.). Причини занепаду старої української літературної мови.

Тема 5. Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття (до 40-х років). Мовні особливості творів І.П. Котляревського, його значення в історії української літературної мови. Розвиток української літературної мови за час від І.П. Котляревського до Т.Г. Шевченка. Мовні особливості творів П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка, поетів-романтиків. Полеміка навколо питання про українську літературу на народній мовній основі. Перші спроби української публіцистики та перші переклади українською мовою. Перша граматики української мови О. Павловського (1818 р.). Граматики та лексикографія цього періоду. Розвиток літературної мови в Галичині у I половині XIX століття. Мовні особливості «Русалки Дністрової».

Тема 6. Т.Г. Шевченко – основоположник української літературної мови. Мова творів Т.Г. Шевченка.

Мовностилістичні особливості творів Т.Г. Шевченка. Лексика та фразеологія, вжита у поезії Т.Г. Шевченка. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні особливості творів поета.

Тема 7. Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.

Загальна характеристика розвитку української літературної мови II пол. XIX – початку XX ст. Розвиток основних стилів української літературної мови у цей період. Роль українських письменників у розвитку української літературної мови за створення єдиної літературної мови Східної і Західної України. Відображення стилістичної різноманітності літературної мови і особливостей мови різних соціальних верств у художній літературі середини XIX – початку XX ст. (М. Вовчок, Л. Глібов, І. Нечуй-Левицький, М. Старицький, П. Мирний, П. Куліш, І. Франко, І. Тобілевич, Л. Українка, М. Коцюбинський, В. Стефаник, О. Кобилянська). Значення П. Куліша в історії української літературної мови. Граматики на східноукраїнській та західноукраїнській мовній основі II пол. XIX – початку XX ст. Правописні системи цього періоду. Лексикографія II пол. XIX – початку XX ст. Значення Б. Грінченка в історії української літературної мови.

Тема 8. Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. – довоєнний період). Загальна характеристика розвитку української літературної мови середини й кінця XX ст. Мовні особливості творів письменників 20-40-х рр. XX ст. (К. Поліщук, І. Кулик, О. Олесь, П. Тичина, М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Хвильовий, М. Куліш, Т. Осьмачка, М. Бажан, В. Сосюра, О. Довженко, В. Підмогильний, Ю. Яновський).

Тема 9. Українська літературна мова кінця XX століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності. Розвиток правописної системи у цей період. Розвиток українського мовознавства у 60-80-і рр. Мовні особливості творів письменників 40-90-х рр. XX ст. (А. Малишко, Богдан-Ігор Антонич, Ю. Клен, І. Багряний, У. Самчук, К. Греневичева, О. Зуєвський, І. Драч, О. Гончар, О. Довженко, М. Стельмах, О. Ільченко, П. Загребельний, Г. Тютюнник, Б. Антоненко-Давидович, О. Копиленко, А. Головка, Л. Первомайський, З. Тулуб, О. Вишня, І. Кочерга, Є. Маланюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, Б. Олійник, М. Вінграновський, В. Стус, Д. Павличко, Є. Гуцало, Ю. Мушкетик, В. Шевчук, Віра Вовк, Е. Андієвська, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак). Державність української мови. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.). Розширення сфер функціонування української мови на всіх рівнях державного і суспільного життя.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача вищої освіти очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, самостійної роботи. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь здобувачів вищої освіти у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань. Оцінювання самостійної роботи передбачає виконання письмових завдань, запропонованих до цього курсу.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену, який містить 30 білетів, кожен з яких охоплює 4 питання. Перше та друге питання введено для визначення рівня теоретичних знань однієї з тем історії української літературної мови. У переважній більшості випадків – це найбільш важливі питання, які охоплюють відомості з історичних умов формування української літературної мови, структури та змісту пам'яток різних жанрів. Третє та четверте питання передбачають перевірку уміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань, зокрема встановлення на базі поданого тексту мовних особливостей пам'ятки, її автора, типу мови, яким вона написана.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Підсумкова оцінка
Поточний контроль: практичні заняття, самостійна робота	100

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем вищої освіти балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-34	35-49	50-57	58-64	65-77	78-89	90-100
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття 1	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 2	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 3	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 4	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 5	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 6	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 7	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 8	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 9	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Практичне заняття 10	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 1	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 2	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 3	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 4	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 5	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 6	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 7	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 8	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 9	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8

Самостійна робота 10	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Самостійна робота 11	1,6	2,3	2,7	3,0	3,7	4,2	4,8
Разом максимальна кількість набраних балів	34	49	57	64	77	89	100

Таблиця 4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Баденкова В. М. Історія української української літературної мови: навч. посіб для студ. вищ навч. закл. Миколаїв, 2018. 148 с.
2. Конобродська В. Л. Історія української літературної мови: практичні заняття: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, 2002. 200 с.
3. Крижко О. А. Історія української літературної мови. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник для студентів напряму «Філологія». Бердянськ: БДПУ, 2008. 88 с.
4. Ніка О. І. Історія української літературної мови: навч. посіб.. Київ: «Освіта України», 2014. 336 с.
5. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. Київ: АртЕК, 2001. 424 с.
6. Сабліна С. В. Історія української літературної мови XIX – початку XX ст. Частина I. Конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 51 с.
7. Стафеева В. І. Історія української літературної мови. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2001. Ч. 1–2. 206 с.
8. Степаненко М. Історія української літературної мови. Київ, 1998. 150 с.

Допоміжна

1. Бабич Н. Д. Історія української літературної мови: практичний курс: навч. посіб. Львів: Світ, 1993. 376 с.
2. Богдан С. Стереотипи мовної поведінки Павла Тичини в інтимному листуванні. *Дивослово*. 2008. № 5. С. 35–43.
3. Браїло Ю. Семантико-стилістичні інтерпретації християнських теонімів у поезії В. Стуса. *Дивослово*. 2005. № 1. С. 44–48.
4. Братусь М. Кольористичний епітет як ознака тоталітарної доби (За творами Івана Багряного). *Дивослово*. 2001. № 5. С. 14–15.
5. Воронич Г. Четья Мінея 1489 року: українсько-білоруська мовна дискусія. *Українська мова*. 2008. № 3. С. 41–47.
6. Гнатюк І. Мова і стиль науково-популярних праць Лесі Українки. *Українська мова*. 2006. № 4. С. 18–24.

7. Гнатюк Л. То якою ж мовою писав Григорій Сковорода? (Погляд крізь призму ста років української мовної свідомості). *Дивослово*. 2006. № 3. С. 44–48.
8. Гнатюк Л. Філософія слова Григорія Сковороди. *Українська мова*. 2002. № 1. С. 63–70.
9. Грищенко А. О.Н. Синявський: місце в історії українського мовознавства. *Українська мова*. 2005. № 4. С. 22–61.
10. Гут Н. Дієслова говоріння в авторських ремарках роману Григорія Тютюнника «Вир». *Дивослово*. 2007. № 6. С. 39–41.
11. Єщенко Н. Локативні номінативи у ранній поезії Тараса Шевченка (семантико-стилістичний аналіз лексем на позначення простору). *Українська мова*. 2005. № 4. С. 94–105.
12. Калита О. Іронічні тропи в текстах сучасних українських письменників. *Дивослово*. 2008. № 4. С. 38–41.
13. Коляденко О. Когнітивна метафора як засіб об'єктивації концепту «страх» у творах М. Коцюбинського. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 39–46.
14. Крижко О. А. Тестові та контрольні завдання до курсу історії української літературної мови. Київ: Знання, 2000. 131 с.
15. Крижко О. А. Українська лексикографія кінця 16 – II пол. 17 століття: лекція для студентів філологічних факультетів. Бердянськ: БДПУ, 2003. 38 с.
16. Курс історії української літературної мови / за ред. І. К. Білодіда. Київ: АН УРСР, 1958. Т.1. 595 с.
17. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє – видатна пам'ятка українського відродження XVI ст. *Дивослово*. 2004. № 5. С. 31–34.
18. Матвійс І. Внесок І. Франка в українську літературну мову. *Українська мова*. 2002. № 1. С. 71–77.
19. Матвійс І. Г. Діалектна основа мови поезії Тараса Шевченка. *Мовознавство*. 2002. № 1. С. 11–16.
20. Матвійс І. Г. Творчість Івана Франка на тлі історії української літературної мови. *Мовознавство*. 2003. № 6. С. 18–24.
21. Матвійс І. Діалектна основа мови в творах Пантелеймона Куліша. *Українська мова*. 2008. № 1. С. 95–99.
22. Матвійс І. Роль говорів у мовотворчості Бориса Грінченка. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 10–16.
23. Мацько Л. Українська мова в кінці XX ст. (Зміни в лексиці). *Дивослово*. 2000. № 4. С. 15–20.
24. Мацько Л. Пантелеймон Куліш в історії української літературної мови. *Дивослово*. 2000. № 8. С. 21–25.
25. Мацько Л., Сидоренко О. Мовотворчість Лесі Українки. *Дивослово*. 2002. № 3. С. 14–16.
26. Мацько Л. Українська мова у наукових поглядах Михайла Грушевського. *Українська мова*. 2003. № 2. С. 23–33.
27. Мельник Л. Вивчення листів Миколи Куліша в мовно-етичному аспекті. *Дивослово*. 2009. № 5. С. 34–36.
28. Міщук У. Поетична мова як репрезентант мовної особистості автора (на основі творчості Ліни Костенко та Василя Стуса). *Українська мова*. 2008. № 2. С. 89–100.
29. Мойсієнко А. Про національний статус «руської мови» в часи Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. *Мовознавство*. 2005. № 2. С. 67–82.
30. Німчук В. «Ювілейна» атака на «Слово о полку Ігоревім». *Українська мова*. 2002. № 1. С. 3–17.
31. Німчук В. Ю. Шевельов і проблеми нашого правопису (до 100-річчя від дня народження Ю. Шевельова). *Українська мова*. 2009. № 2. С. 95–101.
32. Оголевець А. Лексика Кольору й освітленості в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». *Дивослово*. 2005. № 11. С. 25–28.
33. Омеліч І. Подвійна актуалізація фразеологізмів у творах І.С. Нечуя-Левицького. *Українська мова*. 2003. № 2. С. 94–101.
34. Пелюх Т. Г. Назви форм ліків та лікарських препаратів у лікарських порадиниках XVI–XVIII ст. *Мовознавство*. 2001. № 4. С. 33–39.
35. Петленко Л. Кольороепітети у прозі Григора Тютюнника. *Дивослово*. 2009. № 3. С. 16–19.
36. Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві Литовському і проблема розмежування українських та білоруських писемних пам'яток. *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 80–84.
37. Плющ П. П. Історія української літературної мови. Київ: Вища школа, 1971. 423 с.
38. Русанівський В. М. Українська літературна мова в першій чверті XX століття. *Мовознавство*. 2001. № 6. С. 12–16.
39. Самчук Л. «Не перестану працювати, поки живу». *Дивослово*. 2004. № 3. С. 65–69.
40. Сачко М. Подвійне наголошування непохідних прикметників у поезії Лесі Українки. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 36–38.
41. Скляренко В. Г. «Темні місця» в «Слові о полку Ігоревім». *Мовознавство*. 2001. № 2. С. 3–12.
42. Скляренко В. Г. «Темні місця» в «Слові о полку Ігоревім». *Мовознавство*. 2001. № 6. С. 17–26.
43. Скляренко В. Г. «Темні місця» в «Слові о полку Ігоревім». *Мовознавство*. 2002. № 1. С. 3–10.
44. Скляренко В. Г. «Темні місця» в «Слові о полку Ігоревім». *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 3–12.

45. Спрішевська В. В. Наголошення прикметників в «Енеїді» І. Котляревського. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 36–46.
46. Стратулат Н. В. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови. *Мовознавство*. 2007. № 3. С. 69–77.
47. Тихолоз Б. Моторошна магія тексту (Лінгвістичний аналіз поезії Івана Франка «Опівніч. Глухо. Зимно. Вітер виє...»). *Дивослово*. 2003. № 3. С. 23–27.
48. Ткач Л. Академік Смаль-Стоцький (До 150-річчя від дня народження). *Дивослово*. 2009. № 3. С. 33–39.
49. Фаріон І. У фортеці Шевченкової мови. *Дивослово*. 2002. № 5. С. 14–16.
50. Фаріон І. Франкова візія суспільного статусу руської мови в Галичині (Друга половина XVIII – початок XX ст.). *Дивослово*. 2007. № 3. С. 23–27.
51. Фаріон І. Лінгвістичний феномен Маркіяна Шашкевича. *Дивослово*. 2007. № 10. С. 38–44; 2007. № 11. С. 35–38.
52. Хом'як І. Взаємодія літературної мови і діалектів. *Дивослово*. 2000. № 10. С. 12–14.
53. Чабаненко В. Питання історії української мови в листах А.Ю. Кримського до П. Г. Житецького. *Українська мова*. 2007. № 3. С. 17–26.
54. Чепіга І. Співвідношення літературно-писемного й народно-розмовного джерела в перших українських драматичних текстах (кінець XVI–XVII ст.). *Українська мова*. 2003. № 3. С. 23–27.
55. Януш Я. Роль Михайла Старицького у розвитку літературної мови. *Дивослово*. 2002. № 7. С. 14–16.

Інформаційні ресурси

1. Сайт бібліотеки БДПУ. URL: <https://library.bdpu.org>.
2. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua.
3. izbornyk.org.ua/rusaniiv/gu.htm. – Русанівський В. М. Історія української літературної мови / В. М. Русанівський. Київ: АртЕК, 2001. 392 с.
4. <https://books.google.com>. – Курс історії української літературної мови / за ред. І. К. Білодіда. Т.1. Київ: АН УРСР, 1958. 595 с.
5. www.irbis.nbuv.gov.ua – Ніка О. І. Історія української літературної мови: навч. посіб.. Київ: «Освіта України», 2014. 336 с.